

ხშირათ იმეორებდა ახლად გნევენე-
ბული დიდი ქურნალისტი.

საკურეველია, რომ თითონ შირარ-
დენი ერ იყო კარგი აზრისა
პრესაზე. მაცი, რომელსაც თავის სი-
ცოცხლეში უკანასკნელი ოცი სხვა
და სხვა სახელის გაზეთები მაინც გა-
მოუცია და მკითხველები ჰყოლია
ასი ათასობით (ერთ შისი აღმანახი
მილიონ რასა-ათასი ეკვემდიარი
გაიყიდ); პულიცისტი, რომლის ნა-
წერსაც, უეჭველია, უფრო დიდი გაუ-
ლენა ჰქონია მთელს მერიპაში, ვი-
ნერ პირველ ხარისხეან დიპლო-
მატსა, გრია ათასს სხვა მწერალს; პო-
ლიტიკური მწერალი, რომლის წინა-
შე თრთოლნენ მეფები და მინისტ-
რები თითონ — უეჭველათ, როგორც
ფაუსტი. ეს იყო იმის მიზეზი, რომ შირარ-
დენმა ულონოების ფიტიტი დასდო
პრესას.

ტყუილათ აზ იყო შირარდენი უ-
კეთები ქურნალისტი უკეთეს ქურ-
ნალ-გაზეთების ქვეყანაში, რომ მართ-
ლა უარ ეყო უოველ გვარი ძლიე-
რება პრესისა. ამ გვარი გადაჭაბე-
ბული აზრი იმას მოსდიოდა მისი
წრეს გადასული თავ-მოყვარეობიდამ.
იმას უნდოდა უოველგან სჭეროდა
პირველი, უეჭვაუერი მის აზრზე დამდგარიყა.... და რამდენათ
შეიძლებოდა ამ სურვილის ასრულე-
ბა ისეთი კაცისთვის, როგორიც იყო
შირარდენი, ეს შეგიძლიათ წარმოიდ-
გინოთ იმით, რომ იმას ჯდები თი-
თო აზრი ჰქონდა, როგორც თითონ
დაბაქია ერთხელ გაზეთში და რო-
გორც შემდეგში დასცინოდნენ იმას
სხვა გაზეთები.

დაუმატეთ ამ სურვილის უსრუ-
ლებლობას ისეც, რომ მისი ნაწერე-
ბისთვის ის ჯერ მაცენიაქმა ჩასვა სა-
პატიმროში და შემდეგ ნაპოლეონშა

გააგდო საფრანგეთიდამ და ჩევრ ეგებ
ადვილათ აეხსნათ მისი, ქურნალის-
ტის, მლელვარება და ურწმუნოე-
ბა.

უკანასკნელს მის პოლემიკაში რომ-
ფორთან, ამ თავ-მოყვარეობით ულო-
ნოებასთან, მეორე, ნამდვილი ულო-
ნოება პრესისა გამოაშეარავა ში-
რარდენმა. მს ულონოება არის, პრეს-
სის მხრით, უსაფუძვლოთ და ულირ-
სოთ გაეიცვა პატიოსანი კაცისა.
„დანებეთ თავი ამ გვარ მწერლებს,
მათ ნურც სამჯეროში წაყვანთ,
ნურც დასჯით, ნურც პოლემიკას
აღირსებთ და იმათი პატიოსნობის
შენობა უბრალო ქარისაგან წაიქ-
ცევაო”, ასეთი იყო შირარდენის თე-
ორი.

მს იყო იმის მიზეზი, რომ შირარ-
დენმა ულონოების ფიტიტი დასდო
პრესას.

მაგრამ, ვინ აზ იყის რა შეიქმნა
დღეს პრესას. მას აქეთ რაც შირარ-
დენმა პირველათ გამოსცა იაფი,
ხალხისთვის ხელ - მისაწევდენი სამ
კაცეიკანი გაზეთი და მის შემდეგ
მთელმა მერიპამ წაბაძა მას და იაფი
გაზეთები გაჩნდნენ, პრესისა გახდა ისე-
თივე ძლიერება, როგორიც თითონ
სახელმწიფოა. შირველი ჭეშმარიტება
— მეცნიერული და საზოგადოებრივი —
ამ გაზეთების საშუალებით გახდა სა-
ზოგადო, საყოველ-ქვეყნო... მწერალი
შეიქმნა ხალხის მასწავლებელი, გა-
ზეთი — სკოლა, ტრიბუნა, სალაყა....
მარტი ერთი მწერალი, როგორიც
არის შირარდენი ერთ არმაზ ულირს
სახელმწიფოს, როდესაც ის სახელ-
მწიფოს მოშხრე არის.

თითონ შირარდენმა დამტკიცა ეს,
როდესაც ის ამ სამართლის წლის
წინათ უოველ დღიური სტატიებით
უთხრითა ძირის მაკანის მმართე-
ვით.

გის ხეობა, რიონის ხეობა, მნერის
და მორიხის ხეობა, მტკერის ხეობა
და არაქის ხეობა. ამ ხეობაში უ-
ოველ გვარით აწერილია მთელი
მაცენის მხარე. (დაღსტუანი და აბ-
ხაზეთს ხეობის სახელი არა აქეთ
უდიდშე ულობისა გამო). სულ უკ-
ნასწერელს მე-8 თავში არის აწერილი
საზოგადო წყობილება და აღმინის-
ტრაცია მაცენისისა.

წიგნი არის დიდი ტანის ზე-4;
აქეც 246 გვერდი, ბევრი ქარტები
(ტექსტში თუ ცალკე) და რამდენიმე
სურათები. სურათებში არის გამოხატუ-
ლი: მცხეთა მთავრისი, დარიელა, ვა-
ფარგალში მოწყველეული, მერე აღ-
გილზე მცხოვრები ხალხი მისის ყოფა-
ცხოვრებით, მისის წარსრულით და
ბოლოს ზოგიერთა კერძო ადგილე-
ბი, — ქალაქში თუ სხვა ისტორიული
აღმაგები.

ის მაცენის გვერდისა შირარდენში,
მეორე კონსეკტიური ცნობა მო-
ვიყვანოთ მთელი წიგნის შინაარსისა.
ამ გვარით გვეგრაფიის გაცნობა,
გვერდი არავისთვის აზ იქნეს ნამე-
ტანი.

I

პონტო-კასპიის ეკლის მთები.

მაცენის ეკუთხის ბაზის დედა-
მიწას. აწინდელი გველოვიური ჰე-

ლობის ბოროტ-განზრახეს, სანამ
მთლათ აზ დაამხო მისი მმართველო-
ბა.

მაგრამ, ეიმეორებთ, პრესის ექნე-
ბა ეს დიდი ძალა, როცა ის შირარ-
დენის, როგორც მწერლის მაგალი-
თოთ, ისარგებლებს და მიჰყება მის
რჩევის შესახებ კაცისა და საქმეთ და-
ფუსებისა.

მცირე ნაკლულევანებას, მცირე
ენებას, რომელიც აზ შეიძლება ასც-
დეს პრესას, პრესის თითონ მოარ-
ჩენს, როგორც ახილეუსის ისარი,
რომელიც ჯერ დაწყლოებდა კაცს და
მერე თითონვე მოარჩენდა.

დედო.

ახალი აპგვი.

სოხუმიდამ გვერდენ, რომ აღდო-
მის შეორე დღეს სოხუმის იმერლებს
და მეგრელებს გამართავთ თამაში
მაიდანზე და დაუწყიათ სიმღერა.
ბატალიონის კამანდის დაუსევია
სალდათებით თოფებით და ბევრი იმათ-
განი დაუჭრიათ; ბევრი დაუჭურიათ
და სატუსალოში დაუწყველევიათ.
მრი დაჭრილთაგანი მოკედა კადე-
ცა.

ჩევრ არაფერი ვიცით ჯერ ამ
სამწუხარო შემთხვევაზე. ისიც, რაც
აქ მოვიყვანეთ შემთხვევით კარისე-
პონდენტისაგან მოგვივრა. თუ მარ-
თალია, აღილობრივი აღმინისტრა-
ციის ღირსება მათთხოვს ნავდეილი
ამბავი გამოცხადდეს ამ სავანზე.

ზუგდიდიდამ გვერდენ საყველურს
აღილობრივ ბებია-ქალზე, რომელიც
თავის თანამდებობას რიგინათ
წინათ უოველ დღიური სტატიებით
უთხრითა ძირის მაკანის მმართე-
ვით.

რიოდის წინათ, შავი ზოვა მასპის
ზღაპარი იყო შეერთებული იმ დაბ-
ლიბის გაყოლებით, რომელშიცაც
ეხლა მანიჩის წყლება მოტბორებუ-
ლან. (ჩადილოება მაცენიაში). მს
დაბლობი იყო ბუნებით მზღვარი
მერიპასა და აზის შუა.

ბერძნებისგან შეესრულებული მაცე-
ნისა, რომელშიცაც არგონავტები ეტე-
ბენ თქროს მატყლონებანს და ელლი-
ნები, იყულებდნენ თავის მამათ
მთავრის დევეკლიონის მამას (პროე-
თების) — სიგრძით 1200 კოლომეტ-
რია (თოვების ერასტია). მისი მთები,
პუშკინისა და ლერმონტოვისგან ქე-
ქებული ის მიმართულებისა არაან,
როგორიც სპარსეთისა და მცირე აზი-
ს მთები, ე. ი. სამხრეთ აღმოსავა-
ლებითი და მართლიდამ არის შემდგარი.

იმავე ბერძნები თოხი საათის განმეოლი-
ბაში კიდევ ბაზუნიადენ მზის სხივე-
ბისაგანო. ბერძნები დევლობით ეგონათ
შეშლით, რომ მაცენის მთა მარტო
ერთ გაყოლებულ ხაზად არისო. მავ-
კისის მთები, რამდენიმე ქეშათ წა-
სული სახელმწიფოა ან სავანზე.

რიეშეილი, მური და ტიუკერი
1868 წლის შემდეგ ავილნენ იალბუ-
ზის და მყინვარის მაღლობაზე. იალ-
ბუზის სიმაღლე არის 5,646 მეტრი,
მყინვარის — 5045. მოსდევის შემდეგ
აღწერა გეოლოგიური ფორმაციებისა
მაცენისაში. შავერესი ხაზი მაცენისა
და აგრეთვე სურამის მთები, რომლი-
თაც მცირე მაცენისა და შემდებული
არის ჩრდილოების ნაპარი.

ურეშეილი, მური და ტიუკერი
1868 წლის შემდეგ ავილნენ იალბუ-
ზის და მყინვარის მაღლობაზე. იალ-
ბუზის სიმაღლე არის 5,646 მეტრი,
მყინვარის — 5045. მოსდევის შემდეგ
აღწერა გეოლოგიური ფორმაციებისა
მაცენისაში. შავერესი ხაზი მაცენისა
და აგრეთვე სურამის მთები, რომლი-
თაც მცირე მაცენისა და შემდებული
არის ჩრდილოების ნაპარი. შავერესი
ხაზი მაცენისაში. ასეთი განვითარების
და განვითარების მთები, რომლით
მცირე მაცენისა მთა უერთდება პინდუკუს
მთას.

ბატონი ქუთაისში დაის და აღგი-
ლის საჭიროებას კი უკრათელებას აზ
აქცევს.

* * *

თითქმის ამ გვარსაც უკმაყოფი-
ლებას ვეწერენ ბურიიდამ აღგალობ-
რივ ექიმზე. მს ექიმი სოფლის
ხალხს ძლიერ უნდელებს ექიმობას. ა-
მთი-თუთხმეტი ვერსტი რომ გავიდეს
ოზურგებით 20—30 მანეთზე ნაკ-
ლებ ფეხს აზ დასძრავს.

* * *

შუთაისელი გაზეთის „შრომის“ გ-
მოცემაზე, როგორც შევიტყოთ,
ჯერ კიდევ ნება-რთვა აზ მოსულა
პეტერბურგიდამ. მაღალდი დასამტკი-
ცებლათ მთავარ-მმართებელთან არის
გაგზავნილი.

* * *

დღეს, სამშაბათს, სხვა-და-სხვა გა-
რებობათა გამო, აზ იქნება ჩევრუ-
ლებრივი სხლომა ექვის

